

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК [793.31:392.51](477:292.452-192.2)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-2-6>

Олександр ЗАСТАВНИЙ,
orcid.org/0009-0002-8526-2570
аспірант кафедри режисури та хореографії
Львівського національного університету імені Івана Франка,
асистент кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Навчально-наукового інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) art@pnu.edu.ua

ВІДТВОРЕННЯ ВЕСІЛЬНОГО ОБРЯДУ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ КОМПОЗИЦІЇ «ВЕСІЛЛЯ НА ОПІЛЛІ»

В основі наукової розвідки лежить ідея збереження та подальшого розвитку елементів нематеріальної культурної спадщини етнічної групи Опілля, яке розташоване у межах Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей в основному на територіях Рогатинської, Галицької і Буришинської громад. Важливою метою дослідження стало вивчення та промоція забутих обрядів і традицій, які належать етнічній групі, що проживала на Опіллі. У статті поглиблено приділено увагу висвітленню в науковому просторі нарисів народної творчості, зокрема хореографічного мистецтва Опілля, яке на наш час вивчене недостатньо. Здійснено комплексне дослідження хореографічної культури цього регіону за допомогою польових записів носіїв фольклору, відео матеріалів та наукової літератури, опрацювання репертуару аматорських колективів, наукового аналізу доступних джерел; подано загальну систематизацію фольклорної основи хореографії цього регіону, проаналізовано функціонування етнічної групи Опілля в сучасному середовищі. Досліджено зразки фольклорної народної творчості та визначено, що фольклорний танець постає основою для створення професійного хореографічного мистецтва й нових можливостей в галузі танцювальної культури. Описано створену балетмейстером Олександром Заставним хореографічну композицію «Весілля на Опіллі», що відображає традиції весільного обряду на території Опілля. Композиція створена на базі Зразкового аматорського ансамблю танцю «Дивоцвіт» Задністрянського Будинку культури Буришинської ТГ, а основою для матеріалу стало інтерв'ю жительки села Бовшів Марії Бартків та весільного музиканта Олега Мацьківа. У роботі детально описано кожну із п'яти частин «Весілля на Опіллі», які відображають сюжетну лінію весільного обряду у хронологічній послідовності. Для формування цілісного образу танцю Опілля охарактеризовано як традиційні рухи, які вдалося відновити завдяки спогадам місцевих жителів і які збереглися і передаються з покоління в покоління, так і нові елементи, введені Олександром Заставним. Робота підкреслює важливість дослідження фольклорного танцю для розвитку професійного хореографічного мистецтва.

Ключові слова: хореографія, танець, Опілля, етнохореологія, етнічні регіони, танець Опілля, народний танець, танцювальний фольклор, фольклор, етнографія, мистецтво, культура.

Oleksandr ZASTAVNYI,
orcid.org/0009-0002-8526-2570
Ph.D student at the Department of Directing and Choreography
Ivan Franko National University of Lviv,
Assistant Professor at the Department of Performing Arts and Choreography
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) art@pnu.edu.ua

REPRESENTATION OF THE TRADITIONAL WEDDING CUSTOMS IN THE CHOREOGRAPHIC COMPOSITION “WEDDING IN OPILLIA”

The scientific research is based on the idea of preserving and further developing the elements of the intangible cultural heritage of the ethnic group of Opillia, situated within Lviv, Ternopil, and Ivano-Frankivsk regions, primarily on the territories of Rohatynska, Halytska, and Burshtynska communities. The primary goal of the study was to explore and promote the forgotten rituals and traditions belonging to the ethnic group residing in Opillia. The article pays in-depth attention to the studying and highlighting the choreographic art of Opillia in the academic space. A comprehensive study of the choreographic culture of this region has been conducted using field recordings from folklore sources, the repertoire

of amateur groups, and scientific analysis of available sources. The research provides a general systematization of the folklore basis of choreography in this region and analyzes the functioning of the Opillia ethnic group in the contemporary environment. The article explores examples of folk art and demonstrates that folk dance serves as the foundation for the creation of professional art and new opportunities in the field of choreographic culture. Moreover, this scientific work describes the choreographic composition «Wedding in Opillia», created by the choreographer Oleksandr Zastavnyi, which reflects the traditions of the wedding ceremony in the Opillia region. The composition was created on the basis of the Exemplary Amateur Dance Ensemble «Dyvotsvit» of the Zadnistransk House of Culture of Burshyn Territorial Community, with the interviews of the Bovshiv village resident Maria Bartkiv and wedding musician Oleh Matskiv forming the foundation for the material. The work extensively describes each of the five parts of «Wedding in Opillia», which depict the plotline of the wedding ritual in chronological order. It also characterizes the traditional movements and songs restored through the recollections of local residents and preserved from generation to generation, as well as the new elements introduced by Oleksandr Zastavnyi. The work emphasizes the importance of exploring folklore dance for the development of professional choreographic art.

Key words: choreography, dance, Opillia, ethnochoreology, ethnic regions, Opillia dance, folk dance, dance folklore, folklore, ethnography, art, culture.

Постановка проблеми. У сучасному хореографічному середовищі постало важливе питання про дослідження та вивчення особливостей танцювального фольклору етнічного регіону Опілля, що знаходиться на території Івано-Франківської області. Мистецтвознавець О. Плахотнюк зазначає, що в традиції українського народу танець займає особливе місце. Саме народний танець є важливою носія святково-обрядової культури, що супроводжували вечорниці, гуляння молоді, завершення толоки, косовиці, жнив. Тут ритмічними рухами зображені спритність, завзяття, дотепність, почуття гумору (Плахотнюк, 2021: 243).

Найважливішим завданням сьогодення дослідження є ознайомлення з першоджерелом, а саме знаннями носіїв фольклору Опілля, зокрема танцювального, яких з кожним роком стає дедалі менше. На науковому рівні мало досліджень питання про вивчення танцювального етносу цього регіону, хоч на рівні аматорських танцювальних колективів досі живуть невеликі зразки танців Опілля, які й стануть певною основою пошукової роботи та подальшого опрацювання матеріалу, систематизації інформації. Дослідження спрямоване на вивчення саме танцювального фольклорного надбання опільської культури, яка є невід'ємною складовою мистецтва Прикарпатського краю. Зважаючи на те, що з кожним роком йде глобалізація та в умовах нинішньої геополітичної ситуації в Україні, зумовленої російсько-українською війною на території України, прискорено процес зникнення фольклорних носіїв, важливо зараз на науковому рівні зберегти та висвітлити хореографію Опілля.

Аналіз досліджень показує, що хореографічне мистецтво Опілля не висвітлено в жодній із наукових праць та досліджень. Щоправда, є тільки невеликі згадки про культуру, звичаї, побут, релігію, одяг жителів регіону, з яких можна і формувати аналіз цієї етнічної групи та створювати

хореографічну композицію. Насамперед, це праця Р. Радовича «Традиційне сільське житло на Опіллі другої половини ХІХ – поч. ХХ століть» (Радович, 1995: 79–106). Найбільше розкрито дану тему в монографії Володимира Дідуха «Опілля» інформаційно-видавничого відділу «Давній Галич» (Дідух, 2010). Великий доробок зробила науковиця з міста Галич М. Бацвін, яка у своїх публікаціях досліджувала побут, зокрема релігійні традиції опільського краю. Так як хореографічна картина «Весілля на Опіллі» створена зі спогадів жительки села Бовшів, було опрацювання наукових джерел, в яких згадується історія цього села, а це такі наукові роботи: І. Коваль «Археологічний Бовшів» та П. Арсенич, З. Федунків, Р. Гандзюк «Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості». Незважаючи на багато історичних та наукових досліджень, мало наукових праць із розкриття теми щодо опільського танцю.

Мета статті – здійснити комплексне дослідження зразків танцювальної культури у весільній обрядовості Опілля, висвітлити систематизацію фольклорної основи, охарактеризувати функціонування етнічної групи регіону, що проживає на Прикарпатті в сучасному світі, та проаналізувати створення хореографічної композиції «Весілля на Опіллі».

Виклад основного матеріалу. Збереження, дослідження, промоція та подальший розвиток елементів нематеріальної культурної спадщини Опілля, яке є частиною етнічних груп, що проживають на Прикарпатті стало важливою метою нашого дослідження, зокрема детальне вивчення та висвітлення у науковому просторі хореографічного мистецтва Опілля.

Як вважає мистецтвознавець О. Плахотнюк, що «найважливішою метою діяльності сучасної хореографічної освіти це не тільки розвиток сучасних напрямів та нових стилів хореографії, ай збереження етнічного коріння народного танцю

кожної країни окремо – і є спільною в контексті космополітичності сприйняття і збереження народного танцювального мистецтва світу. Саме тому є великим пріоритетом є збереження всіх національних рис народного танцю як системи мистецьких варіацій та цінностей, а не лише інтеграція «кращих» із них задля «полікультурного спаявання» (Плахотнюк, 2021: 7).

У монографії В. Дідуха «Опілля», зазначається, що цей етнічний регіон опілля є продовженням західної подільської етнографічної ланки, яка географічно знаходиться вздовж річки Дністер – це території Львівської, Тернопільської та основна частина знаходиться в Івано-Франківській області. Сьогодні жителями цього регіону є територіальні громади: Рогатинська, Галицька, Бурштинська, частина Тисменицької. Хоча Опілля займає велику територію, у науковому середовищі висвітлено вкрай мало інформації (Дідух, 2010: 3). Звертаючись до згаданої монографії, дізнаємось, що археологічні пам'ятки, які знаходились під час експедицій та розкопок, засвідчують те, що заселеність цього краю сягає декількох віків, великий розвиток тогочасних жителів як у побуті, так і в фольклорному надбанні. Про особливості архітектури Опілля дізнаємось з праці Романа Радовича, а саме те, що основою для спорудження житла були деревина, глина та солома. У деяких селах зустрічався твердий камінь, але це були приналежні поселення до річки. Одним із особливостей побудови був каркас (в другій половині XIX ст.), що давало можливість робити невеликі підвали, які слугували для зберігання продовольства, а в часи репресій сховок та повстанців (Радович, 1995: 80–94).

Якщо описувати говір та діалект Опілля то звертаємось до праці З. Бичко «Наддністрянський Діалект». Чи існують інші варіанти його Найменування?» дізнаємось що поширена назва у наукових джерелах цьому говору має «Опільський говір», Однак, зважаючи на вироблену в українській діалектології практику, досліджуваний говір називати саме «наддністрянським», а також на поширене застосування цієї назви в останніх діалектологічних працях (атласи, словники, монографії), в нашому дослідженні адаптується власне ця назва говору (Бичко, 2015: 16–17).

У монографії В. Дідуха «Опілля», простежуємо цілісний образ народного строю, який притаманний жителями цього регіону. Була одна невелика відмінність, яка залежала від певної місцевості, але тим не менш – це народний одяг Опілля, який є вагомим частиною матеріальної культури України. Одяг шили з матеріалів домашнього виготов-

лення. У жінок це були вишитий суцвіттям горсик (обов'язковий з оксамиту), спідниця (в ранні роки звичайна гаптована, а в пізні – шалюнова), на голові обов'язково вінок з барвінку та польових квітів, щодо запаски, то тут залежало від села, в основному – це різнокольорове суцвіття вишите на чорному оксамиті. У чоловіків штани, сорочки, чоботи (кирзаки) – це якщо говорити про святковий одяг, а в побуті опіляни одягали зручний одяг із ткані тканини, який був у білих та тілесних тонах (Дідух, 2010: 136–144).

Представляємо унікальне фото учасниць художньої самодіяльності, де збережені елементи костюму. Знайдена була світлина в селі Куничі Бурштинської ТГ в жительки Сенів Марії Степанівни. Фото зроблене орієнтовно в 1952 році, керівником художньої самодіяльності був Іван, якого місцеві називали Піндур.

З цієї світлини отримуємо візуальне підтвердження отриманої інформації про історично-побутовий костюм того часу, а це – шалюнова спідниця, розшита квітами косетка, вишиванка з вишитими квітами. До того ж, цікавим є білий вінок.

Польові дослідження для створення хореографічної композиції проводились у селі Бовшів з наукового видання Ковалю І. «Археологічний Бовшів». Отже, дізнаємось, що це село Бовшів Галицького району Івано-Франківської області. тепер Бурштинської територіальної громади, розташоване на березі річки Гнила Липа, біля підніжжя Касової гори. Село Бовшів належить до найдавніших поселень Івано-Франківської області. Перша згадка про село датується 1153 роком. Воно від найдавніших часів і до сьогодні є історико-патріотичним селом (Коваль, 2001).

Відомо, що у географічній складовій також є згадування слова опілля, що історично склалося три головні його варіанти: перший це типові господарські оточення (полями) давніх міст Івано-

Франківської Львівської областей. У такому разі вони отримували додаткову назву за належністю цих земель (опілля) до конкретного міста (Рогатинське Опілля, Львівське Опілля, Володимирське Опілля); другим є назва конкретного географічного регіону, де землі такого типу зближувалися територіально і займали великі площі (Опілля, Опілля Мале, Опілля Велике); третім є термін для означення ландшафту та критерій для класифікації природних районів чи груп ландшафтів. У використанні слова опілля провідним і регламентаційним є його природне означення (Бичко, 2015: 199).

З польових пошуків у с. Бовшів Бурштинської ТГ, констатуємо факт, що з 1940 до 1950-х рр. ХХ ст. зі сторони більшовицької влади було жорстоке знищення повстанського руху на заході України. Людей та їхнє оточення масово вивозили у різні виправні табори, разом з людьми на заслання йшов етнічний пласт, унікальний одяг, говір, фольклор. Позаяк мало кому вдавалося повернутись, проте з ними і на чужині залишався певний культурно фольклорний пласт. Саме тому в 1960-х рр. у селі практично не залишилося зразків народного строю.

Поставивши за ціль створити хореографічну композицію, яка була би заснована на танцювальному фольклорі Опілля для Зразкового аматорського ансамблю «Дивоцвіт» Задністрянського Будинку культури, розпочато пошуково-дослідницьку роботу з матеріалу, який залишився на даний час серед носіїв інформації. Велику частину спогадів мелодій, текстів та рухів передала Марія Бартків – жителька села Бовшів. Саме це славетне місце безпосередньо є опільським поселенням, і варто відмітити, що село зазнало великих політичних репресій від радянської влади у 1939-х–1950-х рр., хоча його історія налічує майже 900 років, тому до сьогодні збереглися поодинокі носії, які пам'ятають фрагменти народних звичаїв. Оскільки пані Марія розказала найбільше матеріалу про весільний обряд, Олександром Заставним було вирішено створити хореографічну картину «Весілля на Опіллі» (Заставний, 2021).

Із польових досліджень з с. Бовшів, Бурштинської ТГ у 2021 р. зафіксовано, що традиції весільного обряду в цьому селі формувалися впродовж багатьох століть. Цікавий факт в кожному населеному пункті весілля мало свої певні характерні особливості та невеликі відмінності. Тож, задля узагальненого відтворення багатотомових традицій, за основу сценічного танцю було взято й опрацьовано фольклорний матеріал, зібраний із спогадів Марії Бартків. Подальшим етапом після опрацювання зібраних розповідей стала теоре-

тична робота над постановкою номера, планування малюнків та переходів, вивчення танцювальної лексики, збір музики та запис фонограми, яка також отримана від п. Марії. Текст заспівів було прийнято використати у танці, щоб артисти також співали – це додає ще більшого відтворення характеру. Основні частини весільного обряду, що продемонстровані в постановці, були записані з розповідей М. Бартків, а текстову частину доповнив музикант Олег Степанович Мацьків, житель цього ж села. Хоч композиції дали узагальнену назву «Весілля на Опіллі», але дія відбувається безпосередньо у селі Бошів, власне, це і стало основою для написання лібрето (Заставний, 2021).

В наш час хореографія Опілля потребує детального дослідження та висвітлення. Хоча до сьогодні збереглися невеликі фрагменти танців зокрема весільний танець «Котечка», котрий зафіксовано у с. Німшин Галицької Територіальної громади, зі слів директора Будинку культури Ольги Грабар коли саме з'явився цей танець ніхто не знає, бо ті, що його пам'ятають, навчилися від старших. Чому він називається «Котечка», також не знають. Традиційно відомо, що його танцювали поважні газди і газдині. Танцювали на кожному святі, але більше цей танець можна віднести до весільного опільського танцю.

Також зі свідчень Ольги Грабар дізнаємось, що цей танець виконували у супроводі заспівів, а саме

Йшов дід по гриби, баба по опеньки.

Баба свої посушила, дідові сиреньки.

Йшов дід по гриби, баба по суніці,

прийшов дід без штанив, баба без спідниці.

Не тепер, не тепер по гриби ходити,

восени, восени, як будуть родити.

Сидить дідо на печі, баба на припічку,

дідо бабі показує свою запальничку.

Партнер тримає свої руки над плечима партнерки, щоб вона також могла тримати його за руки. Праву ногу ставимо спочатку вліво, потім вправо, три рази тупаємо на місці. Потім робимо півоборот вліво і повторюємо те саме. Тоді два кроки вперед, партнерка робить розворот навколо себе і два кроки вперед (Заставний, 2023).

Загалом сьогодні нам відомо не так вже й багато танцювальних кроків та рухів, які б характеризували танцювальну манеру опільського краю, проте точно відомо, що в танцювальних рухах Опілля є спільні риси із польського, лемківського та бойківського танцю – це рухи: крок з підскоком, біг по колу, робота в парі. Танці можна узагальнити до манери виконання полькові та вальсові, що переважали на цих землях.

Хореографічна картина «Весілля на Опіллі» складається з п'яти частин, які являють собою досліджені елементи весільного обряду в певній хронологічній послідовності. Танець побудований на таких частинах, які розкривають сюжетну лінію весільного обряду:

1. Заручини.
2. Вінкоплетіння.
3. Швидка танцювальна частина.
4. «Бурячок».
5. «Застечки».

Починається композиція із вигуку чоловічого голосу: *«Зібралась гості на подвір'ї, в Бовшові весілля!»*. Після цього йде перша частина.

Заручини. Все починається зі статичної позиції, або як кажуть хореографи, з точки. Всі учасники весілля на сцені, що відтворює подвір'я, звучить мелодія опільської пісні *«Зав'яжіть ми, хлопці, нучку, нехай з дівкою не мучусь»* та пісня дівчат. Саме ці слова були отримані від весільного музиканта з с. Бовшів Олега Мацьківа.

*«Свята Мати Покровонько,
Завий мою головоньку,
Чи у хустку, чи у нучку
Та най я ся дівков не мучу.
Бо збираємся ми нині
Стати на рушник весільний
Хай зозуля долю куває,
Всіх гостей у хаті скликає!»*

Ці слова зародилися на вечорницях, коли вже всім було відомо, що пара вирішила одружитися, тому в центрі уваги були молодята. Цікавим є те, що пара, яка вже заручилась, мала право йти додому з вечорниць разом, на відміну від інших, які за звичаєм ввечері розходились по домівках: дівчата спереду, а хлопці позаду – такий звичай побутував у цьому селі.

У композиції це є, власне, початок весілля: наречений тримає майбутню дружину на плечі, щоб всі бачили, що ця дівчина вже заручена. Наречена має на голові вінок з білих квітів, що притаманно цьому краю. Довкола них зібралася молодь, і досить часто танцювали малі дівчата й хлопці, які намагалися вивчити танцювальні кроки, спостерігаючи за дорослими.

Вінкоплетіння є наступною частиною у танці. За допомогою танцювальних рухів відображено старовинний обряд вінкоплетіння, з якого традиційно починалося весілля – це могла бути п'ятниця або четвер. З польових досліджень ми дізнаємось, що на Опіллі, на відміну від Гуцульщини, весілля триває 2 або 3 дні разом зі всіма приготуваннями, а на Гуцульщині це буває від одного тижня і більше.

Для того, щоб сплести вінок на Опіллі, який обов'язково мав бути з барвінку, запрошувалась старша жінка, яка мала хороший авторитет у людей, була доброю матір'ю та господинею. В поміч їй були молоді незаміжні дівчата та сусідські жінки (в інших регіонах часто до вінкоплетіння приходили навпаки старші одружені жінки). Центром всього був великий стіл, застелений найкращою білою скатертиною, до того ж, він був прикрашений рослиною, яку в народі називають мірта. Обов'язково на вулиці були музиканти і все супроводжувалося танцями. Зі спогадів пані Марії довідалися, що перед початком вінкоплетіння батьки нареченої посипали барвінок монетами, щоб багатою була сім'я; пшеницею, щоб щасливою була доля; цукерками для солодкого життя, а тоді горішками, щоб сімейне життя було міцним. З молитвою та благословенням починали плести весільний вінок та співати пісні. В центрі сиділа жінка та починала наспівувати: *«Благослови, Боже і Пречиста Діва-мати, віночок починати»*, а дівчата подаючи пучки барвінку: *«Ой зайди, матінко, до хати, будеш дочці барвінок збирати»*. Після того, як сплетений був вінок, незаміжні дівчата приміряли його та співали:

*«Ой не плач, молода, нехай дружка плаче,
вона би ся віддавала, аж їй серце скаче,
вона би ся віддавала та нема за кого
відпусти, молода, свого молодого»*.

Тоді на голову нареченій вінок одягав батько, якщо з певних причин тата у нареченої не було, це робили її подружки. Варто зазначити, що традиції вінкоплетіння на Опіллі є різними, наприклад, у селі Іванівка Дубівської ТГ Калуського району, з барвінку плели не вінок для нареченої, а обруч, який ставився над головами наречених біля весільного столу.

Сьогодні ця традиція живе, хоч можливо не з таким підходом як колись, але все ж сім'ї намагаються дотримуватись цього. Всі елементи вінкоплетіння, що стали нам відомі дають тільки загальне враження про цей обряд. Це тільки невелика частина з усього пласту етнографічного обряду, бо є набагато більше різноманітних звичаїв, пісень та цікавих традицій, які ще варто встигнути записати, адже вони століттями супроводжували весілля.

Основою для музичного матеріалу стала відома старовинна народна пісня «Барвінок», яка притаманна областям Західної України, та в певній мірі живе в кожному селі й співається з невеликими відмінностями. Згодом музичні мотиви стали фундаментом для написання естрадної пісні «Вінок з барвінку» (слова Мирослави Воньо, музика Олексія Сердюка, виконує Віктор Павлік).

Опис рухів цієї частини: використовується плетінка, кроки з носка, парні комбінації тримаючись одною рукою, невеликі припадання по 6-тій позиції, малюнки відтворювали плетений вінок.

Швидка танцювальна частина починається з вигуку: «А ну, чоботар, гарно грай, і гостей всіх звеселяй!». Тут було прийнято рішення відобразити у танці відомого весільного музиканта Михайла Чоботаря, який свого часу відіграв не одне весілля, є уродженцем с. Бовшів та носієм великої кількості народних мелодій та пісень. Тому в танці відображений чоботар-музикант, якого наречений просить веселіше грати.

З погляду хореографічної лексики ця частина побудована на основі таких рухів: крок підскок, бокові кроки з приставними, маленький біг польки у парі по колу, півколу. Рухи для побудови були взяті з танцювальних композицій Народного аматорського ансамблю танцю «Роксолана» м. Рогатин (керівник Людмила Тернівська). Саме в цьому колективі зібрано та збережено танці з Опілля, відтворюють притаманні цьому регіону рухи. Музика: «Опільська гопанка» з репертуару Народного оркестру народної музики «Кредо» міста Бурштин, керівником якого є Ярослав Сливоцький.

Бурячок. Основою для цієї частини стала весільна народна пісня «Червоненький бурячок», яка подекуди зустрічається й в інших регіонах з невеликими відмінностями у тексті й мелодії. Отже, починається з вигуку: «Бурячок!», танцівники танцюючи співають:

*«Червоненький бурячок,
зелененька гичка,
вчора була молода –
нині молодичка!»*

Наступним заспівом стали придумані Олександром Заставним слова:

*«Ой ходили на Млинівку,
ходили під шлюзи,
а тепер у нас в неділю
весілечко буде».*

У с. Бовшів є старовинне культове місце – це невелике штучне озеро біля старого млина, яке є місцем зустрічі, відпочинку, знайомства, гуляння та, звісно, кохання. У цьому селі протікає річка Гнила Ліпа, є кілька ставків, як природних, так і штучних, та шлюзи, які згадуються в цих словах.

У танцювальній лексиці ця частина складається з кроку підскоку з невисоко піднятим коліном, простих кроків вправо та вліво по шостій позиції. Присутнє вистукування (на відміну від Гуцульщини чи Буковини вони є простими, не синкопованими і трапляються не так часто), характерний хід на пів пальцях. В парі це – галоп, рух з під-

німанням загнутих ніг назад, також зустрічаються повороти з тією ж роботою ніг та рук. Також рух по колу з кроком підскоком тримаючись за плече, зустрічається присядка по шостій позиції з викидом ноги в перед, яку виконують хлопці.

Застечки. Цікавою традицією, яка стала нам відома з села Бовшів – це обряд, під час якого в кінці весілля наречена роздавала маленьким дівчатам стрічки, або як їх ще називали «застечки». Зазвичай, це були атласні стрічки або з вінка нареченої, або окремо відкладені під час обряду вінкоплетення. Ці різнокольорові стрічки символізували добро і щасливу дівочу долю. Хорошою ознакою вважалась наявність у вінку нареченої хоча б однієї стрічки збереженої з дитинства. Цікаво, що навіть до сьогодні старші жительки Бовшева зберігають стрічки з весіль часів їхнього дитинства. Ця традиція не збережена та ніде повторюється в інших регіонах.

Щоб підвести до фіналу в композиції, було використано заспів придуманий Олександром Заставним: «Дякуємо мамі і тату, що родина щастям багата! Дякуєм вам, гості, нині, що прийшли до нас на весілля!»

Висновок. Збереження та подальший розвиток культури, обрядів, побуду, звичаїв Опілля – можливий за допомогою детального вивчення та дослідження зразків народної художньої творчості котрі на сьогодні є невід’ємним носієм великої кількості важливого матеріалу та неодмінно є вагомим джерельною базою. На прикладі наукового дослідження середовища етнічної групи Опілля на прикладі села Бовшів Бурштинської ТГ, зокрема польові дослідження зразків танців традиційного весілля, визначили загальне оцінку особливостей танцювальної культури даного регіону.

Проаналізувавши архівні документи (фото 1952 року учасниць художньої самодіяльності села Кунічі Бурштинської ТГ) отримуємо візуальне підтвердження інформації про історично-побутовий костюм того часу, а це – шаліянова спідниця, розшита квітами косетка, вишиванка з вишитими квітами. До того ж, цікавим є білий вінок. З польових досліджень, інтерв’ювання, аналізу відео матеріалів дізнаємося хореографічні особливості танцювальних рухів Опілля, а це спільні риси із польського, лемківського та бойківського танцю – це рухи: крок з підскоком, біг по колу, робота в парі. Танці можна узагальнити до манери виконання полькові та вальсові, що переважали на цих землях.

Важливим підсумком зібраного матеріалу з польових досліджень хореографічної культури Прикарпатської етнічної групи Опілля, стали

основою для створення хореографічної картини «Весілля на Опіллі» у постановці Олександра Заставного для Зразкового аматорського танцювального колективу «Дивоцвіт», в якій за допомогою сценічного втілення розкриваються основні частини весільного обряду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арсенич П., Федунків З., Гандзюк Р. Міста і села Галицького району: історія, пам'ятки, особистості. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. 784 с.
2. Бичко З. «Надністрирський діалект». *Волинь-Житомирщина Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. 2015 Вип. 26. с. 16.
3. Дідух В. Опілля. Галич : Давній Галич, 2010. 204 с.
4. Заставний О. Інтерв'ю з весільним музикантом с. Бовшів, Бурштинської ТГ Олегом Мацьківом. Тема: Старовинні тексти весільного обряду на Опіллі. Запис здійснено 11.05.2021 р.
5. Заставний О. Інтерв'ю із жителькою с. Бовшів Бурштинської ТГ Марією Бартків. Тема: Традиції весільного обряду на Опіллі. Запис здійснено 10.10.2021 р.
6. Заставний О. Інтерв'ю із жителькою с. Куничі Бурштинської ТГ Сенів Марією Степанівною. Тема: Художня самодіяльність с. Куничі. Запис здійснено 15.02.2023 р.
7. Заставний О. Інтерв'ю із директоркою Будинку культури с. Німшин Галицької ТГ. Тема: Народний танець «Котечка» у селі Німшин. Запис здійснено 22.12.2023 р.
8. Коваль І., Мельничук О. Археологічний Бовшів. Івано-Франківськ, 2001. 6 с.
9. Муха Б. «Опілля» – слово, назва і термін. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2004. Вип. 30. С. 194–200.
10. Плахотнюк О. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельваніка, 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 4–8. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-1>
11. Плахотнюк О. Фольк-джаз-танець у контексті розвитку сучасного хореографічного мистецтва України. *Вісник Львівського університету : зб. наук. праць. Серія мистецтвознавство*. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. Вип. №12. С. 242–247.
12. Радович Р. Традиційне сільське житло на Опіллі другої половини XIX – поч. XX століття. Львів : Видавництво НТ Т.Г. Шевченка, 1995. Т. ССXXX. С. 79–106.

REFERENCES

1. Arsenych, P. & Fedunkiv, Z., & Handziuk, R. (2001). *Mista i sela Halytskoho raionu: istoriia, pamyatky, osobystosti* [Towns and villages of the Halych district: history, landmarks, personalities]. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. 784 s. [in Ukrainian].
2. Bychko, Z. (2015). «*Naddnistrianskyi dialekt*». *Chy isnuut inshi varianty yoho naimenuvannia?* [«Naddnistrianskyi Dialect». Are there any other variants of its name?]. *Volyn-Zhytomyrshchyna Istoryko-filolohichnyi zbirnyk z rehionalnykh problem*, 26. Pp. 16. [in Ukrainian].
3. Didukh, V. (2010). *Opillia* [Opillia]. Halych: Staryi Halych. 204 s. [in Ukrainian].
4. Zastavnyi, O. (2021). *Interviu z vesilnym muzykantom s. Bovshiv, Burshtynskoi TG Olehom Matskivom. Tema: Starovynni teksty vesilnoho obriadu na Opilli*. [Interview with a wedding musician from the village of Bovshiv, Burshynska TG, Oleh Matskiv. Topic: Ancient texts of the wedding ritual in Opillia.] *Zapys zdiisneno* 11.05. [in Ukrainian].
5. Zastavnyi, O. (2021). *Interviu iz zhytelkoiu sela Bovshiv Burshtynskoi TG Marieiu Bartkiv. Tema: Tradytzii vesilnoho obriadu na Opilli* [Interview with a resident of the Bovshiv village, Burshynska TG, Mariia Bartkiv. Topic : Traditions of the Wedding Ritual in Opillia]. *Zapys zdiisneno* 10.10. [in Ukrainian].
6. Zastavnyi, O. (2023). *Interviu iz zhytelkoiu sela Kunychi Burshtynskoi TG Seniv Marieiu Stepanivnoiu. Tema: Khudozhnia samodiialnist s. Kunychi* [Interview with a resident of the Kunychi village, Burshynska TG, Mariia Stepanivna Seniv. Topic: Artistic amateur activity in the village of Kunychi]. *Zapys zdiisneno* 15.02. [in Ukrainian].
7. Zastavnyi, O. (2023). *Interviu iz dyrektorkoiu budynku kultury s. Nimshyn Halytskoi TG. Tema: Narodnyi tanets «Kotiechka» u seli Nimshyn* [Interview with the Director of the House of Culture in the village of Nimshyn, Halych District. Topic: Folk dance «Kotiechka» in the village of Nimshyn]. *Zapys zdiisneno* 22.12. [in Ukrainian].
8. Koval, I. & Melnychuk, O. (2001) *Arkheolohichnyi Bovshiv* [Archaeology of Bovshiv] Ivano-Frankivsk. 6 s. [in Ukrainian].
9. Mukha, B. (2004). «*Opillia*» – *slovo, nazva i termin* [«Opillia» – word, name, and term] *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia heohrafichna*, 30. Pp. 194–200. [in Ukrainian].
10. Plakhotnyuk, O. (2021). *Etnosvitohliad folklornoho tantsiu v mystetskomu prostori suchasnosti* [Ethnic worldview of folklore dance in the modern space of art]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivskiyi zb. nauk. prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Drohobych: Helvanika, 35. Vol. 5. Pp. 4–8. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-1> [in Ukrainian].
11. Plakhotnyuk, O. (2013). *Folk-dzhaz-tanets u konteksti rozvytku suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva Ukrainy* [Folk-jazz-dance in the context of modern choreographic art of Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu: zbirnyk nauk. prats. Seriiia mystetstvoznnavstvo*. Lviv: LNU im. I. Franka, 12. Pp. 242–247. [in Ukrainian].
12. Radovych, R. (1995). *Tradytiiine silske zhytlo na Opilli druhoii polovyny XIX – poch. XX stolittia* [Traditional rural housing in Opilla of the second half of the 19th century – the beginning of 20th century]. Lviv: Vydavnytstvo NT T. H. Shevchenka. T. ССXXX. Pp. 79–106. [in Ukrainian].